І чужому научайтесь,
й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J.
HEnderson 4-0237
УНСоюз: HEnderson 5-8740
Тел.: з Ню Йорку: BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-3337

РІК LXVIII. Ч. 144. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 31-го ЛИПНЯ 1962 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, JULY, 31, 1962 No. 144 VOL. LXVIII.

ПЕРЕВІРКА ПОДАТКІВ І ЗАКОРДОННА ТОРГІВЛЯ — ДВА ГОЛОВНІ ЗАКОНОПРОЄКТИ НА ПОРЯДКУ КОНҐРЕСУ

Вашинґтон. — У понеділок 30-го липня Конґрес З'єдинених Держав Америки почав останній повний місяць своєї цьогорічної сесії із двома головними законопроєктами: перевірка, зглядно зменшення податків та нова тарифа для закордонної торгівлі. Третій головний законопроєкт уряду президента Кеннеді на цій сесії — медична опіка старшим віком громадянам в рямках Соціяльного Забезпечення, вже перепав. Якщо два згадані законопроєкти, що ще залишилися, були б схвалені то уряд все ще міг би оправдано похвалитися поважним досягненням в ділянці законодавства. Поінформовані в працях Конґресу спостерігачі, як і самі законодавці передбачають добрі вигляди для законопроєкту в справі закордонної торгівлі, але мають поважні сумніви щодо виглядів законопроєкту про зменшення податків. Обидва законопроєкти вже були схвалені Палатою Репрезентантів і тепер їх розглядає сенатська Фінансова комісія. До інших законопроєктів, що ще є на порядку Конґресу та мають деякі вигляди на схвалення, належить у першу чергу законопроєкт про контролю фармерської продукції, який піддержує уряд, але який вже був відкинений Палатою Репрезентантів, законопроєкт про федеральну допомогу шкільництву та ряд інших більше і менше важливих проєктів, головно бюджетового порядку. Немає вже виглядів на відновлення на цій сесії проєкту про медичну допомогу для старших, як теж законопроєкту про створення окремого департаменту для міських справ, що його відкинула Палата Репрезентантів. Законопроєкт про зменшення податків Палата схвалила чотири місяці тому, але сенатська Фінансова комісія тепер пропонує поважні його обмеження. На рішення Конґресу очікують ще законопроєкти в справі публічних праць, фахового вишколу молоді, збільшення поштових оплат, закордонної допомоги та пропонованої позики для Об'єднаних Націй. Тому, що в пляні є закінчити цю другу і останню сесію 87-го Конґресу до Дня Праці, що припадає 3-го вересня, не бачиться багато можливостей, щоб усі ці законопроєкти, які ще залишилися на порядку, могли б бути схвалені.

Департамент оборони закликає Конґрес не зменшувати видатків на цивільну оборону

Вашинґтон. — Представники Департаменту Оборони звернулися до Конґресу із закликом, щоб не обтинав пропонованих цим департаментом видатків на цивільну оборону країни. Департамент пропонував схвалити на ту ціль 695 мільйонів долярів, а Податкова Комісія Палати Репрезентантів минулої п'ятниці схвалила, що на ті цілі вистачить 75 мільйонів, зменшивши пропоновані видатки на 620 мільйонів, отже на 90 відсотків. Голосування в цій справі в Палаті мало б відбутися цього тижня. Стюарт Пітмен, асистент секретаря оборони для справ цивільної оборони, заявив у цій справі: „Я не можу повірити, щоб Конґрес відкинув нагоду для забезпечення цивільної оборони для десятків мільйонів громадян коштом чотирьох долярів на особу..." Вимагані Департаментом Оборони видатки були б призначені головно на допомогу стейтовим і місцевим властям на будову протирадіяційних сховищ.

Жиди не висилають спостерігача на Вселенський Собор у Ватикані

Ню Йорк. — Д-р Нагом Ґольдман, президент Світового Жидівського Конґресу, змінив попереднє рішення та повідомив, що цей Конґрес не пошле свого спостерігача на Вселенський Собор, що має початися у Ватикані 11-го жовтня. Початково жиди плянували вислати туди свого спостерігача й навіть наменували його в особі д-ра Хаїма Варді, члена міністерства релігії в Ізраїлі. Тепер д-р Н. Ґольдман змінив це рішення, мотивуючи його тим, що на порядку Вселенського Собору є загальний розгляд доктрин і практики Католицької Церкви і тому він уважає, що приявність жидівського спостерігача на таких нарадах була б „невластива".

19 убитих і 200 поранених у залізничій катастрофі в Пенсильвенії

Стілтон, Па. — Згідно з дотеперішнім ствердженням, 19 осіб згинуло і майже 200 було поранених в одній з найбільших катастроф останнього часу, що трапилася тут в суботу 28-го липня. Катастрофа трапилася із прогулянковим поїздом, що віз до Філядельфії на бейзболові змагання ентузіястів цього національного спорту з Гарисбурґу о год. 5-ій пополудні. Із досі ще не вияснених причин п'ять із усіх дев'ять вагонів поїзду вийшли з рейок, а з них три скотилися з високого на 25 стіп берега в ріку Саскегонна. Швидко зорганізована стейтовою поліцією та іншими урядами і установами рятункова акція, яка включала також нурців, причинилася до поважного зменшення жертв у людях.

В АМЕРИЦІ

• **Президент Кеннеді** підписав 26-го липня закон про те, що дім в Ню Йорку, в якому був народився президент Теодор Рузвелт, і його масток на Лонґ Айленді, стаються національними пам'ятками, якими опікуватиметься Крайовий Уряд Парків. Дім в Ню Йорку стоїть при Іст 20-ій вулиці, число 28, а масток із домом, в якому жив Теодор Рузвелт від 1885 до своєї смерти, в 1919 р., в Ойстер Бей, Лонґ Айленд.

• **Асистент державного секретаря в уряді президента Айзенгавера Андрю Г. Бердінґ** видав книжку у видавництві „Даблдей" під заголовком „Закордонні справи і ви", в якій твердить, що президент Айзенгавер непотрібно взяв на себе відповідальність за розвідчий літак „У-2", який зістрілено над ССCР. Коли б Айзенгавер не був цього зробив, то не було б розбиття Паризької конференції, і Хрущов не мав би був причини до таких крикливих нарікань, як він тоді це зробив. Бердінґ гадає, що внаслідок цієї помилки Айзенгавера віце-президент Ричард М. Ніксон програв вибори в листопаді 1960-го року.

• **В Канаані, Коннектикат,** колишній секретар здоров'я, виховання і добродійности Абрагам А. Рібікофф почав виборчу кампанію за вибір на федерального сенатора. В своїй промові він сказав, що президент Кеннеді повинен звернутися безпосередньо до народу за підтримкою в справі зменшення податків.

ЗУСТРІЧ АЙЗЕНГАВЕРА З ТОМПСОНОМ У ДАНІЇ

Колишній президент Двайт Д. Айзенгавер (зліва) разом із уступаючим амбасадором ЗДА до СССР Лювеллином Томпсоном під час їхньої зустрічі в столиці Данії Копенгаґені. Айзенгавер перебував там, продовжуючи свою поїздку по Европі, а Томпсон зупинився в Копенгаґені, їдучи з Москви до Вашингтону.

Окремі урядовці виловлюватимуть неплатників податку

Вашинґтон. — Податкова Служба повідомила, що вона заанґажує 500 нових урядовців, призначених, зокрема, для виловлювання тих громадян, які взагалі іґнорують податкові закони, і навіть не виповнюють передбачених законом щорічних виказів прибутків та податкових зворотів. Едвард Престон, асистент податкового комішенера, заявив, що тоді, як Податкова Служба закрема інтересується тими особами, що недоплачували податків, поважна кількість громадян взагалі податків не платила, навіть не виповнюючи обов'язкових податкових зворотів, і це їм проходило безкарно. „Тепер ми постановили повишукувати їх і я думаю, що ми маємо можливість це зробити", — заявив Престон. Виявляється, що в 1955-му році були намагання ошукати державну скарбницю на один більйон і 600 мільйонів долярів належних їй податків. Сьогодні ці намагання зменшено вже на 600 мільйонів долярів і тому Податкова Служба плянує взятися зокрема до тих, що взагалі податків не платять. У цьому допомагають самі громадяни, зокрема ті, що намагалися зменшити свої податки і попали в суперечність із законом. „То ви — пише чи каже такий громадянин, — тягаєте мене за кілька долярів, але залишаєте в спокою мого сусіда, що взагалі податку не платить". Тепер уже і „сусід" не матиме спокою.

Америка інтенсивно приготовляє висилку трьох астронавтів на Місяць

Ню Йорк. — Відомий місцевий щоденник „Ди Ню Йорк Таймс" почав у понеділок 30-го липня публікацію серії статтей свого співробітника Ричарда Віткіна на тему „Проєкту Аполльо", що передбачає висилку трьох астронавтів на Місяць упродовж найближчих 5 до 7 років. Тисячі осіб затруднені тепер біля цього проєкту, приготовляючи пляни, ракети та інструменти. В цьому відношенні йде тихе суперництво між Америкою і Совєтським Союзом, бо кожна з цих країн хотіла б бути першою, що здобуде для людства нову плянету в космічному просторі.

„Телстар" відкрив нові можливості і нові суперечності

Вашингтон. — Доброю характеристикою для теперішнього світу і доби може послужити випущений спільно урядом і приватною індустрією Америки штучний сателіт Землі, відомий під назвою „Телстар", який вже доказав неіснуючу досі можливість телевізійних передач на ввесь світ за його посередництвом. Негайно після випробування і доказання таких можливостей, виникла міжнародна дискусія і суперечка щодо ширини хвиль, чи радше струй, що мали б бути використані для таких міжнародних передач при допомозі Телстара. Америка запропонувала, щоби для тих цілей призначити ширину струй загальної ширини приблизно 3,000 кілоциклів. На цю пропозицію погоджуються в принципі всі вільні країни, які в цій справі вже забрали голос. Натомість на це не погоджується Совєтський Союз, пропонуючи обмежити цю ширину до 950 метациклів, і в додатку на тій самій ширині, що її використовує Америка для своїх військових радарових станцій.

Змінилася варта в пластовому таборі в Іст Четгем, Н. Й.

Іст Четгем, Н. Й. — На зміну малої дівчини, пластової новачки, що впродовж минулих тижнів стояла „на варті" біля воріт при в'їзді до пластового табору в Іст Четгем, прийшов минулої суботи такий же малий пластовий новак чи юнак. Змінилася не тільки „варта", але і всі мешканці табору, як на місце понад соток новачок, що таборували тут упродовж чотирьох тижнів, прийшло півтори сотні пластових новаків і юнаків, що таборуватимуть упродовж наступних чотирьох тижнів, до 25-го серпня. Три дні після того, 28-го серпня, почнеться там велика ювілейна зустріч цієї заслуженої молодечої організації, яка впродовж 50 років під гаслом „Бог і Україна" та пластовим кличем: „Сильно, Красно, Обережно, Бистро!" виховує „словних, совісних і точних" громадян-патріотів. З'їзд-зустріч триватиме до Дня Праці 3-го вересня. Команду над табором новаків перебрав ст. пластун Теофіль Старух, а юнаками командує ст. пластун Олександер Черник. Їм допомагають кваліфіковані „братчики" і „сестрички", як також духовна, медична і вся інша опіка забезпечена таборовикам, багато з яких уперше в своїм житті заправляються до життя без мами і тата, що журяться ними дома..

АНТАГОНІСТИ БЕНА БЕЛЛІ

Віце-прем'єр Белькасем Крім (зліва) конферує в Альжирі з полковником Мохандсі у ель Гаджем в справі загостреної політичної кризи, що востаннє виявилася в зайнятті столиці „невтральними" військами.

ЗДА здержуються з визнанням нового уряду в Перу

Вашинґтон. — З поінформованих джерел заявляють, що уряд у Вашинґтоні все ще не задоволений деякими концесіями, що їх поробила військова хунта в Перу в користь демократії, та не передбачає визнання нової влади в Перу в найближчому часі. Військову хунту в Перу створено і вона перебрала владу в країні після військового перевороту в половині липня. Тоді також заарештовано президента Мануеля Прадо, що з кінцем липня кінчав свою каденцію. Військо зробило переворот, уважаючи, що останні вибори були фальшовані. Тепер, під натиском інших американських країн, що разом творять Організацію Американських Держав, зокрема ЗДА, військова хунта заповіла негайне звільнення президента Прадо, привернення громадянських вольностей, гарантію нових виборів у червні наступного року та загальну лібералізацію режиму. Головною додатковою передумовою для визнання режиму хунти Вашингтон мав би вимагати ще включення цивільних осіб до військової хунти, що є при владі. Тим часом, у ЗДА збільшуються критичні голоси, що уряд у Вашингтоні із занадто великим поспіхом зірвав дипломатичні відносини з новою владою в Перу та виключив через те Перу із допомоги в рямках Програми для Прогресу.

Патріотична молодь Фінляндії демонструє проти комуністичного „Фестивалю Молоді"

Гельсінки. — Відкриття спонзорованого комуністами „Світового Фестивалю Молоді", що відбулося тут в неділю дня 29 липня ц. р., проходило в супроводі демонстрацій, влаштованих фінськими антикомуністами. Фінська молодь у своїй більшості бойкотує цей „фестиваль" і її провідники атакують гостро уряд за те, що він дозволив на відбуття цього фестивалю у Фінляндії. Під час приїзду закордонних делеґацій на площу, де відбувалося відкриття і потім під час їх в'їзду до готелів і таборів, фінська молодь „вітала" учасників фестивалю свистами й ворожими окликами й обкидувала камінням їхні автобуси. Демонструвала фінська молодь також і під час самої паради відкриття. Альбанську комуністичну делеґацію зустріли фінляндці окликами „Геть з комунізмом". Американську делеґацію, зложену з комуністів і проґресистів, супроводили фінляндці криком „Ідьте додому", а китайських комуністів окликами на славу Чіянг Кай-шека. Совєтських учасників фестивалю фінляндська молодь зустрічала криком „Геть з фестивалем". „Фестиваль — нет!" та іншими. Вночі з 28 на 29 липня молоді фінляндські антикомуністи влаштували похід вулицями міста, співаючи фінський національний гимн і проголошуючи хором гасла „Геть з фестивалем!", „Геть з комунізмом!" та „Визволяймо Фінляндію". Відкриття фестивалю, не зважаючи на організаційні і пропаґандивні заходи комуністичних партій світу, притягнуло цілком мало учасників і мало глядачів. На Олімпійському Стадіоні, на якому відбувається фестиваль і який може вмістити 55.000 глядачів, було всього яких 35.000 осіб. Фінська поліція була примушена ліквідувати силою антикомуністичні демонстрації. Під час усмирювання демонстрантів поліція ув'язнила яких 20 антикомуністів, що розпочали були бійку з комуністами.

На Союзівці відбувся концерт на пошану Михайла Гайворонського

И. — Минулий кінець тижня на Союзівці, оселі Українського Народного Союзу в Кетскильських горах, проходив під знаком мистецької імпрези — концерту, влаштованого в суботу, дня 28-го липня ц. р. на пошану відомого українського композитора, бл. п. Михайла Гайворонського, записаного славно не тільки в історії української музики, але теж в історії Американської України, її життя і культурномистецького розвитку. Виконавцями програми цього концерту, що його відкрив коротким словом про М. Гайворонського ред. Б. Кравців, були — відома американсько-українська оперова співачка Марія Лисогір та відомий український скрипаль і педагог проф. Володимир Цісик. Фортепіяновий супровід був у руках піяністки Марії Цісик. Марія Лисогір відспівала 10 пісень — композицій Михайла Гайворонського на слова Шевченка і його ж власні, як теж народних пісень в його опрацюванні Проф. Вол. Цісик збагатив програму скрипковими творами М. Фоменка, М. Мусорґського, Брамса, Дворжака та інших композиторів. Численно зібрана публіка, гості Союзівки і приїжджі, зустрічали виступи обидвоїх мистців рясними оплесками. Оваційно вітали слухачі концерту присутню на вечорі дружину Покійного композитора д-р Неонілю Гайворонську, яка, вийшовши на сцену, щиро дякувала виконавцям за вшанування пам'яті її незабутнього чоловіка. В Богослуженнях, католицькім і православнім, що відбулися в неділю, дня 19-го липня в каплицях Союзівки, взяли участь сотки гостей і прибулих з околиці українців. До Святого Причастія під час Служб Божих приступило понад 50 дівчаток, учасниць дитячого табору на Союзівці, разом із своїми впорядницями.

В АЛЬЖИРІ ДАЛІ ХАОС, НЕВТРАЛЬНІ ВІЙСЬКА ЗАЙНЯЛИ СТОЛИЦЮ КРАЇНИ

Альжир. — Альжирські націоналістичні військові з'єднання, розташовані в області навколо міста Альжиру, що є столицею країни, зайняли збройно в неділю 29-го липня це місто і встановили тут військовий режим. Команданти цих з'єднань заявили, що в існуючому між Беном Веддою і Беном Беллею спорі вони є невтральні і що столиця відкрита для всіх тих провідників Альжиру, які змагають до якнайскоршого зліквідування політичної кризи. В політичних колах трактують цю заяву, як підготову для прибуття до Альжиру Бена Беллі і його політичного бюра створеного для противаги Альжирському Тимчасовому Урядові. Зайняття столиці відбулося спокійно, без одного стрілу і його перевели шість батальйонів в силі яких 2.100 вояків із військової округи число чотири, яка охоплює область столиці. Очолює цю округу полковник Сі Гассан, який заявив, що військове командування округи погодиться на владу очолюваного Бедом Беллею політичного бюра тільки тоді, як всі інші військові округи визнають це бюро. Великих надій на таку можливість немає, бо, не зважаючи на те, що більшість із шести військових округ Альжиру заявляється за Беном Беллею, все ж таки деякі з них, особливо ж округа третя в Кабилії, ставляться до Бена Беллі вороже і погрожують збройним виступом проти нього. Альжир - місто й область навколо нього були досі, згідно з рішенням Тимчасового Уряду, автономною зоною, встановленою ще в березні ц. р. після підписання перемир'я з Францією. Військове командування четвертої округи заявляє тепер, що створення цієї „автономної зони" було протизаконне і що саме це стало причиною теперішньої кризи. Бен Белля, який перебуває в Орані, прийняв із задоволенням вістку про зайняття столиці військовими з'єднаннями і про зліквідування ними існуючого досі правного стану „автономної зони". Займаючи столицю, військове командування четвертої округи проголосило, що особиста свобода і майно европейців у цій області будуть пошановані і забезпечені. Европейські мешканці Альжиру привітали цю зміну з полегшею, бо в дотеперішній „автономній зоні" їх ситуація була дуже непевна. Перед зайняттям альжирської столиці пресові аґенції подали були повідомлення, що прем'єр Тимчасового Уряду Бен Кедда виступив із закликом, щоб Національна Рада Альжирської Революції зібралася якнаскорше і щоб вона вирішила справу передання влади в руки політичного бюра, створеного Беном Беллею. В той же час військові з'єднання прихильні до Бена Беллі, які зайняли були область міста Константина, почали поширювати зайняту ними територію в напрямку на Кабилію, що її держать ворожі до Бена Беллі військові з'єднання під політичним проводом віце-прем'єрів Белькасема Кріма і Мохаммеда Будіяфа.

Невтральний уряд Ляосу обіцює звільнити американських полонених

Вєнтіян. — Віце-прем'єр ляоського коаліційного уряду князь Суванувонґ заявив американському амбасадорові Леонардові Унґерові, що п'ять американських вояків й один філіппінський, які були взяті в полон комуністичними збройними силами Патета Ляо, будуть звільнені вже в понеділок, дня 30-го липня ц. р. Водночас із цим ляоський віце-прем'єр Суванувонґ сповістив Унґера, що він не має ніяких відомостей про долю одинадцятьох інших американців й одного філіппінця, які попали були в руки комуністів і були мабуть убиті. Взяті в полон американські і філіппінські вояки належали до допоміжних американських з'єднань і працювали для збройних сил правого ляоського уряду. Унґер в и м а г а в від Суванувонґа, щоб ляоський уряд зробив усі потрібні заходи для встановлення місця перебування американських полонених і для їх негайного звільнення, яке має відбутися згідно з постановами договору про невтральність Ляосу. Цей договір постановляє теж, що мають бути звільнені також усі політичні в'язні, але ж у цій справу досі не зроблено нічого.

В Естонії засуджено 10 осіб за спекуляцію чужоземною валютою

Москва. — Згідно з повідомленням російськомовної газети в Естонії „Совєтская Эстония", в одному із ближче невизначених естонських міст відбувся перед Найвищим судом Естонії процес проти 10 „спекулянтів" золотом і чужоземною валютою. Процес тривав два тижні й у його висліді засуджено двох головних обвинувачених — Гайнріха Саммельсельґа й Александра Бракмана на кару в'язниці, по вісім років кожному. Три інші одержали по сім років тюрми, а решта менші вироки. Як твердить акт обвинувачення, у підсудних була знайдена велика кількість золотих монет вартости 24.000 нових рублів і багато соток американських долярів і шведських корон, як теж шість тисяч рублів урядовими бондами і золоті предмети вартости 2,000 рублів.

У СВІТІ

• **Віденські лікарі** закінчили свій чотиримісячний спір з урядовим Інститутом Забезпечення Здоров'я, або т. зв. касою хворих за підвишку їхніх платень. Названий Інститут погодився підвищити платні лікарям на 15 процентів. Лікарі вимагали 65-процентової підвишки. Забезпечення здоров'я в Австрії є примусове.

• **Міністер внутрішніх справ у уряді Ляосу Фенґ Фонґ** заявив, що його уряд визнає тільки Китайську Народну Республіку, значить комуністичний Китай, бо „є тільки один Китай, а не два!" Цю заяву міністра „невтрального" Ляосу, спрямовану проти націоналістичнаго Китаю, передала з великим задоволенням Китайська Пресова Аґенція.

• **Грецький уряд** задумує започаткувати сплачування передвоєнних закордонних довгів Греції. У новому бюджеті передбачено на ту ціль 45.000.000 долярів. Найбільшу суму грошей винна Греція Великій Британії.

• **Представники індійських летунських збройних сил** вибираються до Москви, щоб почати там переговори із совєтським урядом в справі закупу совєтських воєнних літаків для Індії. Подібна індійська делеґація перебувала недавно теж у Великій Британії і розглядала можливості набуття британських джетів. Як виходить із заяв індійців, британські літаки не припали їм до вподоби і вони ставлять вище совєтські МІҐ-и.

• **Єгипетський президент Гамаль Абдель Нассер** проголосив що всі ступені навчання й освіти в Єгипті будуть вільні для всього населення, значить, за них не треба буде платити. Виступив Нассер із цим проголошенням в річницю націоналізації Суезького каналу.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

Ляос і Берлін

Як і можна було сподіватися, кількагодинні розмови державного секретаря Діна Раска з совєтським міністром закордонних справ Андреєм Громиком у Женеві з нагоди підписання там у неділю 22-го липня договору про незалежність, неподільність і невтральність Ляосу — не принесли в справі Берліну ніякої зміни. Совєтський Союз стоїть непорушно на своєму: „зневтралізувати" Західній Берлін, ввівши туди будь-яким способом комуністичну залогу, поруч із поменшеною залогою західньою. Совєти вважають це за „компромісову" розв'язку, тримаючись давньої засади: „Що твоє — ґе моє, а що моє, ти не маєш до нього права". У даному випадку Андрей Громико у своїй промові на урочистому засіданні згаданої Женевської конференції в справі Ляосу, прославляючи підписуваний договір, дав недвозначно зрозуміти, що таку саму мірку можна застосувати й у відношенні до Західнього Берліну, ввівши комуністів до тамошнього правління і військової „охорони".

Можна дуже добре зрозуміти вдоволення большевиків з висліду тієї конференції в справі Ляосу. Це був черговий гнилий компроміс з ніякими шансами на те, що він вдержиться у тій формі, як звучить буква підписаного договору. Ще поки той договір підписано, одна з карикатур на тему злагоди між трьома ляоськими князями, лідерами трьох взаємнорозсварених і воюючих фракцій, показувала такий „єдиний фронт": один з мужів посередині маршує вперед, той, що зліва, йде наліво, а той, що справа — направо. Новий „об'єднаний і невтральний" ляоський уряд, створений на основі компромісу між комуністами, невтралістами і прозахіднім табором, має перевести в життя підписаний оце в Женеві договір. Договір, опертий насправді на вірі в можливість „співіснування" з комуністами, в можливість мирної і згідливої співпраці некомуністів з комуністами, на вірі в можливість „народного фронту" в Ляосі чи в будь-якій іншій країні, на вірі в льояльність комуністів. І в цьому саме нещастя, в цьому суть, що той компроміс гнилий, нереальний і не породить нічого іншого, як тільки — скорше чи пізніше — панування комуністів в Ляосі.

В західній пресі була згадка, що автором концепції такої „мирної" розв'язки справи Ляосу був асистент державного секретаря для далекосхідніх справ, Аверелл Гарриман, колишній нюйоркський губернатор, а під час світової війни — амбасадор ЗДА в Москві, який підготовляв конференцію в Ялті. Відомо, що вона була також побудована на вірі в можливість „співіснування" з Совєтами, на вірі в льояльність большевиків. Аверелл Гарриман був тим безпосередньо за політику в Ляосі відповідальним американським державним мужем, за порадою якого уряд ЗДА припинив був щомісячну субвенцію прозахідньому урядові Буна Ума в Ляосі, щоб примусити його до згоди з комуністами. Як живо пригадує це натиск американців на Чіянґ Кай-шека під час війни в Китаї, щоб він обов'язково „замирився" з Мао Тсе-тунгом! Овен Латімор, голова „авторитетного" в справах Китаю Далекосхіднього Інституту, цілком погоджувався тоді з цими зусиллями „замирити" китайських націоналістів з комуністами, — і по цій самій лінії найбільших старань докладав московський комісар Бородін, підготовляючи водночас вигнання з Китаю і Чіянг Кай-Шека і американців.

Невідомо, чи в згаданих женевських розмовах з Діном Раском Андрей Громико зважився одверто вимагати „компромісу" в справі Берліну за зразком „компромісу" в справі Ляосу. Комуністи походжуються на такий спосіб полагоджування справ, знаючи, що кожний такий компроміс є насправді поразкою Заходу і відкриває двері для дальших „мирних" завоювань комунізму.

Суцільна русифікація

В усіх країнах світу після першої світової війни видатно посилився гін до навчання і у зв'язку з цим поширилася участь народних мас у високій освіті. Щодо цього не залишився позаду й Совєтський Союз і його окремі республіки, які в порівнянні з передреволюційним часом пішли далеко вперед в поширенні письменности і в розвитку різних ділянок освіти, не зважаючи на те, що цей розвиток був дуже часто стримуваний, а то й паралізований режимними тенденціями, спрямованими на комунізацію шкільної молоді.

Цікаві дані про стан високої освіти в СССР, а зокрема на Україні, можна знайти в опублікованому вперше за багато років статистичному збірнику „Высшее образование в СССР", що його видало Центральне Статистичне Управління в Москві 1961-го року. Згідно із поданими в цьому збірнику матеріялами, в СССР у 1960 - 61 рр. було 739 високих шкіл із 2.395.500 студентів. У порівнянні з 1914 - 15 рр., коли на всіх територіях, що їх охоплює тепер СССР, було 105 високих шкіл із 127.400 студентів, нинішній стан вказує на збільшення кількости шкіл у 7 разів і студентів у — 19 разів.

Важлива й цікава з різного погляду участь України в цьому розвитку високого шкільництва. В 1914 - 15 рр. було в Україні — в теперішніх її межах — 27 високих шкіл із 35.200 студентів. За 45 років кількість високих шкіл збільшилася до 135, значить, у яких 5 разів, і студентів до 417.700, значить, у 13 разів. Але, коли порівняти це збільшення кількости шкіл і студентів в Україні із збільшенням шкіл в Російській СФСР, то виявиться, що там кількість шкіл зросла в 6 разів, а студентів — аж у 16 разів.

Цікаві також цифри про кількість студентів у сімох університетах в Українській ССР, згідно з якими в Дніпропетровському університеті було в 1960 - 61 рр. 4.972 студенти, в Київському — 10.531, у Львівському — 8.401, в Одеському — 8.177, в Харківському — 8.317, в Ужгородському — 4.718, в Чернівецькому — 5.027, а разом в усіх 7 університетах — 50.143 студенти. Решта студентів в Українській ССР припадає на інші високі школи.

Проте, стежачи далі за цією досить таки імпозантною цифрою 417.000 студентів високих шкіл в Україні, із інших, поданих у цьому збірнику, даних виявляється, що одна третина загальної кількости студентів в Українській ССР, понад 30%, припадає на ... росіян, і то в той час, коли росіяни творять всього 17.1% всього населення УССР. Розподіляється бо загальна кількість студентів в УССР на такі групи — 260.945 українців, 125.464 росіян, а решта — інші національності. Цікавим показником совєтської політики змішування різних національностей в совєтському кітлі може бути теж і розпорошеність студентів - українців по інших совєтських республіках. І так, у високих школах РСФСР вчилося в 1960-61 рр. 67.793 українці, в Білоруській ССР — 2.255 українців, в Узбецькій — 2.492, в Казахській — 3.891, у Грузії — 419, в Азербайджані — 279, в Литві — 115, в Молдавії — 2.961, в Латвії — 541, в Киргизії — 899, в Таджикії — 511, у Вірменії — 92, у Туркменії — 278, в Естонії — 147. Але й кількість тих студентів-українців, що вчаться по високих школах інших республік, не дає тієї кількости студентів, що її вони повинні були б мати згідно із загальним числом української національности в СССР.

Неспівмірно велика кількість студентів-росіян у високих школах України й у складі їхньої професури й асистентів доводить, що й у ділянці високого шкільництва комуністичний режим проводить безоглядну русифікаційну акцію, спрямовану на денаціоналізацію випускників високих шкіл — наукових робітників і спеціялістів.

ЗА 50 РОКІВ

І. Світ

Англійський науковець Дж. Броновскі на Конгресі Королівського Т-ва Здоров'я виголосив промову, яку цими днями передрукував „Ню Йорк Таймс". На вступі він заявляє, що людина, яка хоче передбачати майбутнє, повинна виявити свої „вірчі грамоти", тобто доказати, що вона є науковцем і при тому оптимістом.

Дж. Броновскі твердить, що пророки звичайно були песимістами, бо вони не були науковцями і не мали симпатій до поступу. Він згадує відомі твори Алдовса Гекслі („Відважний новий світ") і Джорджа Орвелла („1984"), що в найчорніших барвах змальовують суспільства, які житимуть у найближчих десятиліттях.

Броновскі не береться передбачати, яке буде політичне й соціяльне життя людства за 50 років, він зупиняється лише над тим, який вплив можуть мати на життя людей наукові винаходи, що вже тепер зміняють обличчя землі.

На думку автора великий вплив на спосіб людського життя матимуть у найближчому півстолітті такі три глибокі наукові зміни: 1) Зміна в уживанні енергії, яку людина навчиться видобувати з атома; 2) Зміна в контролі енергії, яку спричинила так звана автоматизація; 3) Біологічна революція, — це значить зміна біологічного оточення, що включає навіть людський організм.

Треба розглянути ці три чинники.

Людина розкрила нове джерело енергії — атом. Це має величезне значення, яке незмірно збільшиться в майбутньому. Кожний мешканець ЗДА — чоловіки, жінки і діти — зуживає річно стільки механічної енергії, скільки можуть дати 10 тонн вугілля. Щоб цю енергію випродукувати, треба було в старих часах 100 невільників. Щоб уявити собі, який великий поступ осягнуло сучасне людство, треба пригадати, що в стародавніх грецьких Атенах кожний громадянин зуживав стільки енергії, скільки могли випродукувати 5 невільників.

Але не всюди в світі є тепер такий високий життьовий рівень, як у ЗДА. В Індії пересічно на одну особу зуживається стільки енергії, скільки може дати півтонни вугілля чи 5 невільників в Атенах з-перед 2.000 років.

Можна сміливо передбачати, що в найближчих 50 роках кількість енергії, зуживаної на одну особу в нині відсталих країнах, збільшиться до рівня продукції 20 невільників, що відповідає кількості енергії, захованої в двох тоннах вугілля. Але це зможе статися лише завдяки тому, що людина вже вміє використовувати атомову енергію. Без неї не можна було б навіть про це мріяти, бо всіх інших відомих джерел енергії для цього не вистачило б. Усі проєкти лібералів піднести на вищий рівень життя народів чорної раси без винаходу атомової енергії були б звичайною ілюзією.

Важливою справою є й те, що тепер, при наявності атомового реактора, не конче треба розбудовувати промисл лише там, де є природня енергія вугілля або нафти. Надзвичайно важко перевезти мільйон тонн вугілля чи нафти до Південної Америки або Австралії, але не становить великих труднощів, навіть літаком, перетранспортувати туди одну тонну урану або важкого водню.

Атомова енергія гратиме дуже важливу ролю в продукції харчів. З її допомогою легко можна буде наводнювати пустині, осушувати болота, використовувати солоні терени, щоб прохарчувати людство, яке за 50 років зросте до 6 більйонів.

Поступові людства значно сприятиме також автоматизація праці, яку вже тепер запроваджується на широку міру, хоч від часів промислової революції минуло яких 200 років. Але чим є теперішні машини - компютори в порівнянні з тими першими кроснами з 1830-го року? Вони виконують працю не тільки мускулів, але й надзвичайно складну працю мозку, і то протягом секунд або хвилин. Броновскі вважає, що за 50 років нинішній машиновий оператор буде для майбутніх робітників тим, чим для нас є ткач із 1830-их років.

На думку автора, згадані вище зміни у великій мірі вплинуть також на соціяльну структуру суспільства. Тепер промисловість звичайно сконцентрована по великих містах. Але в атомовій добі люди не мусітимуть триматися великих промислових центрів. Також автоматизація значно змінить відносини між часом потрібним на працю і відпочинок - дозвілля. Тож великі міста зникнуть, і люди мешкатимуть поблизу місць своєї праці, не витрачаючи по дві-три години на доїзд до фабрик чи бюр.

І давніше були пророки, які передбачали, що люди втікатимуть із великих міст на села, до природи. Броновскі — оптиміст і прихильник поступу. На його думку, в майбутньому місті кілька десятків тисяч населення матимуть всі ті вигоди, що їх тепер дають людям великі міста, але вони не матимуть всього того зла, що панує тепер в метрополіях.

Всі робітники в прийдешніх десятиліттях мусять бути фахівцями. Не буде там місця на нефахового робітника, і це вже тепер повинні мати на увазі батьки, дбаючи про те, щоб їхні діти здобули якнайбільшу загальну й фахову освіту.

Ми згадували на початку, що автор передбачає також великі біологічні зміни, бо майбутні люди в більшій мірі формуватимуть своє не тільки біологічне, але й фізичне довкілля. Розвиток медицини дозволить людям ширше використовувати свої природні здібності. „Я певний, — твердить Броновскі — що саме в цій ділянці є кращий вигляд на майбутнє і чоловіки та жінки житимуть куди щасливіше аж до старечого віку".

Так закінчує Дж. Броновскі свої міркування про щасливі майбутні роки. Він нічого не згадує про те, що світовий комунізм, очолюваний Москвою, постійно загрожує людству поневоленням, не згадує про страшну небезпеку атомової війни. Він не хоче думати про Кремль і Пейпінг. Питання тільки, чи його оптимізм оправданий...

НЕЗАЛЕЖНИЙ АЛЬЖИР

В старовинному Римі була відома велика північно - африканська країна, з пустелями на своїм прикордонні, напівлегендарна Нумідія. В 5-му столітті сучасної ери вона переживала напади диких вандалів, які прийшли із сходу, щоб бути звільненою на короткий час Римом в 531-534 рр. В 6-му столітті панували в ній візантійці. Це була сучасна країна Альжир.

У 7-му столітті, коли уздовж північних берегів Середземного моря посунули до цієї країни хвилі арабів, вона увійшла до складу колосальної імперії Оттоманів і разом з Марокко стало плящдармом для переходу маврів до Іберії, сучасних Еспанії та Португалії.

З занепадом Оттоманської імперії, в 1705 році владу в Альжирі перебрали місцеві племінні шейхи, а на його узбережжі організувалися ватаги піратів, що грабували кораблі, які плили через Ґібральтар до Мальти, Єгипту та інших країн Близького Сходу.

В 1830-му році прибули до Альжиру французи і поволі почали ширити там свою владу. Але тільки в 1863-му році повелося їм окремим законом обірвати силу племінних шейхів і від 1879-го року правити країною вже як частиною Франції.

Що ж являє собою ця країна?

Якщо ми подорожуємо від міста Альжиру на південь, вигляд країни змінюється приблизно так, як в Америці, коли їхати з Каліфорнії до Аризони черз Неваду. Спочатку — густо заселене узбережжя, що поволі переходить в країну з невисокими горбами, за якими підносяться круті схили гір Атласу. Далі відкривається широке плято з дуже малою кількістю опадів, ще далі кількість опадів знову збільшується, аж поки не дійдемо до північних схилів Атласу. За ним вже починається пустеля, страшна, гаряча, велика пустиня Сагара, в глибині якої лежить леґендарне місто Тимбукту...

Сагара вкрита безконечними пісковими дюнами-надмами, що ввесь час переносяться вітром з місця на місце. Є тут також великі простори голого каміння, на якому ніщо не тримається.

Головні міста Альжиру — місто Альжир, адміністраційний центр країни, Оран і Константина.

В Альжирі, що має площу 846.000 кв. миль, живе понад 10 мільйонів людей, з яких 9 млн. мусульман, а решта евпейці, що скупчилися головно на узбережжі Середземного моря. Европейський елемент не є чисто французький. Еспанську мову чути тут так само часто, як і французьку; багато є корсиканців, які говорять італійською мовою, є трохи мальтійців, німців, ірляндців та швайцарців. Діти цих імігрантів вживають здебільша французької мови, якої вчаться по школах. Тому трудно говорити про дійсний склад европейського населення. Те саме треба сказати й про мусульманську людність. Араби в 7-му столітті принесли із собою сюди мусульманську віру й культуру, але — приблизно четвертина населення є берберами, які все ще говорять берберійською мовою, що не має нічого спільного з арабською. Серед берберів поширені різні релігійні секти. Арабська культура, хоч породила місцевий націоналізм, не є домінуючою силою в країні.

Мусульмансько - арабські впливи сильніші на узбережжі, де найбільше розвинулось політичне життя, і тут же найбільше закріпилися на протязі останніх 130 років французькі впливи.

Один знавець колоніяльної політики сказав, що англійці їхали до своїх колоній адмініструвати, а французи — жити. В своїх колоніях англійці ніколи не занедбували справи релігії та виховання і тому, зокрема в Індії, немає тепер там тих турбот, що є у французьких колоніях.

У цих словах велика правда, як ми її бачили на власні очі в Азії. Результат — страшенна жорстокість в Альжирі, десятки тисяч дітей без шкіл і жменька місцевих політичних діячів, поділених на партії та групи, що не знають взаємної толеранції.

Не будемо оповідати про сучасні події в Альжирі, про них подає „Свобода" з дня на день. Головна подія, від якої залежатиме дальша доля цієї країни — гострий конфлікт між двома течіями Альжирського Національного Фронту: одної, що контролює уряд Бен Кедда з його поміркованою політикою, і другою, що підтримує віце - прем'єра Бен Беллю, який кілька років відсидів у французькій в'язниці і є представником лівішого напрямку.

Альжир не зможе жити без Франції, яка потребує харчів з тієї країни, а в свою чергу є для неї головним постачальником промислових товарів і в останніх роках розбудовує в Сагарі нафтову промисловість, що обіцяє великі користі для молодої держави. Але нафта має плисти до Франції, яка потребує її дуже багато.

Терези історії вагаються. В Альжирі має запанувати спокій, щоб він міг зорганізувати своє життя. Культурніша частина його населення розуміє, що незалежність потребує великої, настирливої праці, а не свят та парад. На щастя, комуністичні впливи та можливості в тій країні дуже обмежені, хоч французька компартія докладає всіх зусиль, щоб здобути собі там якісь позиції. Побачимо, якого розвитку наберуть події в найближчих днях.

Олег Лисяк

ВІД ЛЕҐЕНДИ ДО ... СТАТИСТИКИ

Хтось міг би подумати, що це ще одна рецензія на найбільш рецензовану книжку останніх років, на спомини д-ра Лонгина Цегельського „Від леґенд до правди". Але так не є, нема потреби писати ще одну рецензію на книжку Цегельського, бо цій книжці таку рекляму зробили рецензії ред. І. Кедрина та д-ра С. Ріпецького, що її тепер годі дістати в книгарні.

Заголовок стосується зовсім іншої справи, а саме ще одної поширеної у нас леґенди про обличчя української еміґрації в Америці. Коли б хтось орієнтувався на тутешні чи закордонні українські гумористичні журнали, як „Мітла" чи „Лис Микита", або прислухався до голосів деяких з наших симпатичних „залишенецьких" відвідувачів з Европи, то міг би подумати, що таки справді все, чим цікавиться в Америці український еміґрант, який прибув сюди після другої світової війни — це лише славні „кари", „бари", „ґавзи" і т. д. Згідно з леґендарною опінією, український „новий" еміґрант тільки й робить, що ладує гроші в банк, купує хати та авта, а вже коли дістане громадянські папери, то нема для нього більшого щастя.

Таки дослівно: в „Українській Думці", що виходить у Лондоні, один наш симпатичний відвідувач написав про нас таке: „Люди байдужніють, обростають вигодами й комфортом, стають еґоїстами, шкурниками, зарозумільцями. Вони зловили Бога за ноги, всі розуми поїли і тепер пережовують те все у вигідних помешканнях при галасливих телевізорах..." Міцно, це правда, але це — щойно початок. Ось ще так бачить нас відвідувач з Европи: „Забувають походження, втікають за ізольовану перегороду і гордяться тим, що перестали бути людьми..."

Ще міцніше, але може ми справді на це заслужили? Проте, це ще не кінець: „Вони з погордою дивляться на „розсварену і брудну" Европу, вони нерадо говорять про рідний край, гордяться своїм американським громадянством... Чваняться своєю каліченою американсько - англійською мовою, якою прикривають своє форнальськорабське почуття меншовартости..."

Справа не в тому, чи нам приємно читати таку опінію про нас самих. Автор цієї опінії, зрештою, дуже милий український тенор опери однієї з европейських країн і аж дивно, звідки він цієї опінії набрався. Але хто знає, може ми так дійсно виглядаємо?

Ну, а тепер до статистики. Вправді, хтось з великих людей (чи не Бісмарк часом?) сказав: „Брехня, ще більша брехня і нарешті, — статистика!" — але, все таки, я вірю в цифри. А вони кажуть ось що:

Цими днями опубліковано в Ню Йорку і Філядельфії звіти місцевих студійних комітетів для справ повоєнних утікачів. Звіти ці, які передано мишиґенському сенаторові Гартові, голові сенатської комісії для справ утікачів, і пенсилвенійському конґресменові Волтерові, голові конґресової підкомісії для справ іміґрації, дуже цікаві, можна сказати, повчальні, зокрема, коли йде про розвіювання леґенд з допомогою статистики. Звіти, зладжені на підставі статистичних даних, обіймають в загальному втікачів усіх національних груп і не роблять різниці щодо їх національности. Але нема причини сумніватися що ми, українці, вміщаємося знаменито в рямці цієї статистики і не вилазимо з неї, бож, в загальному беручи, такі аж дуже винятковi ми не є ані в доброму, ані, тим більше, в злому...

Отже — поперше — звіт стверджує, що втікачі, які прибули до ЗДА після другої світової війни, це група людей, що має освіту кращу, ніж будь-яка інша група, що прибула будь-коли до цієї країни. Ну, що ж, це приємно прочитати. Зараз відчуваєш якусь полегшу, коли чуєш нарікання на „маґістрів, докторів і інженерів". Видно, що бодай американцям маґістри та інженери подобаються...

90% утікачів — як сказано в звіті, добилися в Америці вищого економічного і соціяльного рівня, ніж той, що його мали в своїй країні. Тут, здається, статистика трохи підводить — зокрема, коли йде про людей старшого і середнього віку. Багато з цих людей були й перед Америкою на високому соціяльному, хоч може не економічному, рівні. Але статистики могли опитувати в першу чергу молодших. Можливо.

Найбільша леґенда розвіється, коли поглянемо на статистику „ґавзів і карів", тобто справу власництва. Отже, лише 20, бідних двадцять відсотків нових еміґрантів мають власні авта! Щодо мене, то, під впливом власної пропаґанди, я був схильний підозрівати, що у цьому відношенні ми 105-процентові. А тут таке розчарування!

Також і з „ґавзами" не така блискуча справа, як цього хочуть наші гумористи і тенори. Лише 30% — навіть не одна третина — колишніх утікачів мають власні хати. Отже, знову — або ми є тут винятком у статистиці, або це таки правда. Зрештою, яка різниця, чи ви платитимете все життя „морґедж за „власну" хату, чи лише рент за винайманне мешкання?

Одне є певне; і тут наші критики мають рацію. Телевізія. Трудно, наша вина. Статистика каже, що телевізори мають аж 70% новоприбулих. Тут трохи вияснюється, чому так пиняво йде справа з українським театром, хоч узявся за неї маляр Володимир Ласовський.

Також незвичайно мало новоприбулих стало американськими громадянами, хоч вже минуло 15 років, відколи перші діпісти прибули до ЗДА. Цих нових „ситизенів" є навіть менше, ніж власників авт: всього-на-всього 13%. Тож нема дива, що нові іміґранти „гордяться своїм американським громадянством". Якщо лише трохи більше, як одна десята з нас його має — є чим гордитися такою рідкістю. Я особисто маю це громадянство вже пару років і признаюся щиро, що з усіх громадянств, які я мав — від Речі Посполитої Польської, через Совєтський Союз і Генеральне Губернаторство, а потім „штатенльос" — воно мені найбільш симпатичне, це американське громадянство. І я таки горджуся ним.

Загально кажучи, статистика — прикра річ. Можливо, що це навіть зле, що так мало з нас мають авта (вигідна річ авто, дуже тішуся, що його маю), власні хати (А може хто купить мою хату? Дешево продам. Прибульцям з Европи, яко „ґрінорам", знижка), але все таки, здається, статистика зробила поважну тріщину в одній розреклямованій леґенді.

Хібащо ми народ винятковий, і до нас статистика не стосується.

Теодор Данилів

20 РОКІВ ТОМУ

(1)

Коли 20 років тому я переїхав останній „шлябан", який відділяв совєтську і британську зону Персії, я перехрестився і зідхнув з полегшею. Тяжкий період мого життя був за мною.

Деякі фрагменти споминів з того періоду передаю нижче, бо може для декого вони матимуть більш як літературний інтерес.

Під кінець квітня 1941 року мене разом із групою в'язнів засудили заочним присудом „Особого Совещенія" НКВД і перевезли „столипінкою" з тюрми в Кіровограді до пересильної тюрми в Харкові.

Харківська пересильна тюрма, виглядала тоді як новітня Каффа, народу через неї за два дні мого в ній побуту перейшло стільки і такого різноманітного, що просто не запам'ятаєш усього.

За три дні наш ешелон відправлено в напрямі на Котлас. Ешелон був довжезний, складений із товарних вагонів.

У моєму вагоні було нас 40 осіб, більшість з них поляки, колишні військові старшини та інтеліґенти різних професій, а також з десяток українців і один росіянин, Дмитро Трохимович (його прізвище я забув).

Сталося якось так, що він ліг біля мене на першому поверсі дощаних нар, і ми разом майже цілий місяць їхали до місця призначення. Він між „панами" почував себе трохи ніяково, але коли набрав до мене довір'я, багато про себе розказував.

За часів єжовщини засудили його на смерть за „шкідництво", коли машини на заводі, де він працював, внаслідок старости відмовилися давати продукцію. Два рази він апелював до Найвищого Суду, за третім разом його звільнили. Завдячував він це тому, що, не зважаючи на всі знущання під час слідства, заперечував вину і домагався покликати на свідків директора заводу та головного інженера, а тих не можна вже було покликати, бо їх давно засуджено й розстріляно. Однак, на волю його все таки не випустили: НКВД адміністративним порядком вислало його на 5 років в далекі табори, до яких він тепер, разом зо мною їхав.

Розказував він про різні тортури, якими змушували його признатися до вини. Розповів, між іншим, про одного підслідчого в'язня, який не хотів признатись до всього того, чого вимагав слідчий. Замкнули того в'язня до камери, де вже було кілька десятків людей, які заповнили її так, що голці не було де впасти. Був час жнив і гаряч в камері стояла така, що всі лежали майже голі і піт з них спливав потоками. Нараз у залізній грубці камери, дверці якої відкривалися на коридор почулось шарудіння. Загадка скоро виснилася: в печі почали палити, і скоро вона стала червоною. В камері не можна було дихати і люди вмлівали. Всі знали, чому грубку палять, новоприбулому ніхто за це докорів не робив, але він їх чув, вони ніби звисали у повітрі, давили його як гора... І він не видержав, пішов до дверей, постукав і закричав, щоб його повели до слідчого, він „все розкаже".

— Дмитре Трохимовичу, — спитав я раз його, — а коли б так Сталін помер, хто був би його наслідником?

Він поклав палець на уста і сказав:

— За таке питання у нас дають десять років.

Але потім ми й це питання дискутували.

Цікавою постаттю у вагоні був українець Герштанський, по батькові йому було Дем'янович, а ім'я його я вже забув. Високий із чорним, як у крука, волоссям, орлиним носом і цап'ячою борідкою. Він був поміщиком, мав фільварок на Ковельщині, тим то був „ворогом народу". З ним ми заприятелювали.

Поміж поляками був мій „сусід в межу", аптекар Красєвський з Чорткова, якого я, однак, до того часу не знав.

Коли нас у Кожві, у Комі АССР, вивантажили, треба було до пересильного табору йти ще яких три кілометри, бо міст на річці був розібраний.

По дорозі приступив до мене Леон Ярославський, що у відділі Міністерства Внутрішніх справ у Варшаві був знавцем українських справ. Довідавшись, що я з Бучача, він почав розпитувати, що сталося з його родиною, яку він там залишив, але я нічого конкретного не міг сказати.

На одній із зупинок по дорозі до пересильного табору аптекар Красєвський запропонував мені познайомитися з суддею Менцінським з Мединич коло Львова.

Менцінський був дуже пригноблений, настроєний песимістично. Я з ним ще потім зустрічався.

З огляду на те, що я не маю сильної будови тіла, а при тому був виснажений докраю півторарічною тюрмою, мене закваліфікувала лікарська комісія до „слабкоманди", на легку роботу. Але вийшло якось так, що прийшлося мені виконувати найтяжчі роботи: вивантажувати шпали з вагонів, носити тяжкі мішки з сіллю та іншими продуктами, врешті й вивозити землю, рити канали тощо.

Тиждень Поневолених Народів у Боффало, Н.Й.

Тиждень Поневолених Народів в нас почався в неділю, 15-го липня походом організованих національних груп та кавалькадою авт по вул. Мейн до Ситі Гол. В автах їхали представниці поодиноких народів „королеви" у національних одягах. Україну заступала п-на Оля Шипилява в асисті двох малих дівчаток та хлопчика, убраних в національні строї. В поході брали участь: прапороносці, оркестра СУМА в одностроях під проводом капельника п. Білецького і великий гурт пластунів юнаків і юначок, які приїхали з табору на Новому Соколі, щоб взяти участь у поході. Похід зупинився перед Ситі Гол, де після дефіляди національних прапорів, мейор міста п. Ч. Коваль відчитав проклямацію Тижня Поневолених Народів, а конгресмен п. Т. Дульський виголосив промову, в якій з'ясував значення Тижня. Український чоловічий квартет (В. Пруц, А. Войчак, Б. Бейгер, З. Депутат) відспівав І. Недільського маршову пісню „Засяло сонце" з англійським текстом, який написав д-р Н. Процик.

Тиждень закінчився в неділю 22-го липня вечером концертовою імпрезою, яка відбулася перед будинком Музею Мистецтва в Делавар парку. Почалася вона промовою мейора міста п. Ч. Коваля, а опісля слідувало представлення „королевих" кожної національної групи та вибраної з-поміж них, „королеви" усіх поневолених народів, Жюрі, на окремій конференції, вибрало на цей рік на королеву поневолених народів п-ну Олю Шипиляву, абсольвентку боффалівського університету, а від нового шк. року вчительку в Емгерст гай-скул, діяльну пластунку, доньку відомого й поза Боффалом з громадської праці, п. С. Шипилявого.

Дальші точки програми виповнила боффалівська мала симфонічна оркестра під дир. Яна Волячека, виконуючи твори композиторів різних національностей. Були також сольові виступи та танки. Наші гуцули під проводом п. Гудиняка, під звуки правдивої гуцульської музики, виконали „Аркана", здобуваючи своїм танком гучні оплески приявної публіки.

О. З.

Зі Золотого Ювілею $525 на добродійні цілі

Петро і Анна Ропіцькі, члени парохії св. Петра й Павла в Коговзі, Н. Й., а замешкалі в Стилвотері, Н. Й., відзначали недавно Золотий Ювілей подружного життя. По Службі Божій і обрядові, приписаному для Ювілятів, відбулось прийняття, на яке були запрошені всі парохіяни, приятелі й гості. Галя Укр. Амер. Горожанського Клюбу в Коговзі була заповнена.

Обоє Ропіцькі, це уродженці Лемківщини, а від сорока років зайняті вони на фармі в Стилвотері, Н. Й. Вони дали прегарне виховання двом синам, Стефанові, фармерові, і Павлові інженерові. Вони вже звернули увагу на виховання внуків, яких мають вони вже звернули увагу на виховання внуків, яких мають восьмеро. Кожного дня помагають вони возити трьох внуків до парохіяльної школи св. Петра й Павла в Коговзі, а віддаль від школи до Ропіцьких виносить 18 миль. Як тільки пару місяців тому приїхав брат П. Ропіцької з Польщі, двоє дітей зараз були записані до парохіяльної школи й П. Ропіцькі довозять їх кожного дня зі Стилвотеру.

Багато скитальців завдячує свій приїзд до Америки Ропіцьким, а по прибутті в ці околиці дім Ропіцьких був отворений для них.

Ця родина хоче бачити поступ в парохії і в громаді. Вони й при нагоді свого Ювілею пам'ятали про довг, який тяжить на домі Сестер і зложили на сплату довгу $ 250, а других $ 250 жертвували на Фонд будови нової церкви. На розбудову семінарії св. Василія дали вони $25. Дай, Боже, щоб в кожній парохії та в кожній громаді було якнайбільше таких парохіян і таких щирих українських патріотів.

Н. І.

Тиждень Поневолених Націй в Каліфорнії

Під патронатом Американського Комітету Каліфорнії За Свободу Поневоленим Націям, в склад якого входять також українці (скарбник Комітету — В. Сіяк), в неділю, 22-го липня ц. р. в Українському Народному Домі відбулося відзначення Тижня Поневолених Націй. Крім українців Комітет складається з представників семи народів: вірмен, естонців, мадярів, литовців, лотишів, поляків і румун. В офіційній частині імпрези цього разу головну промову мав професор „державного коледжу в Лос Анджелісі та найпопулярніший політичний коментатор в телевізійних програмах мр. Гарольд Фішман. Іншим промовцем був відомий колумніст багатьох американських щоденників мр. Георґ Тодт.

Щодо промови Г. Фішмана, то треба сказати, що вона була настільки співзвучна з поглядами на сучасну американську політику нас, українців, та всіх поневолених націй, що, слухаючи шановного промовця, просто не віриш сам собі, що в Америці ще є люди, яких варто писати з великої літери за їхню мудрість, за їхнє комплетне розуміння самого єства московського комунізму, за їхню хоробрість і відвагу сказати світові правду. А найголовніше — сказати правду в вічі панам із Державного Департаменту у Вашинґтоні, куди вони своєю політикою ведуть самі себе, свою власну країну волі і добробуту, а з тим і ввесь вільний світ. Слухаючи цього справжнього американського патріота, набираєшся сил, надії і віри в майбутнє поневолених нині народів. Якщо це правда, що, як кажуть, політику роблять, в кінці - кінців не міністри, а журналісти, то дай, Боже, побільше нашій країні Фішманів — і Україна рано чи пізніше буде визволена, як могли бути давно вже визволені Мадярщина, Польща і Куба. Бо, як твердить справедливо п. Фішман, визволення поневолених націй мусить іти не через базікання з Москвою, а через практичну допомогу повстанчим силам народів, що їх Москва терором тримає під своєю владою. Тоді не буде навіть ніякої світової війни ані нуклеарного знищення, яких так бояться невідповідальні політики недавно минулого і теперішнього часу.

В такому пляні говорив і Георґ Тодт, останню відбитку статті, якого було розповсюджено серед присутніх понад 800 осіб на залі. В тій статті впливовий журналіст гірко обвинувачує „бойсів" із Державного Департаменту (так і пише та ще й підкреслює, повторюючи: так, я маю на увазі якраз „бойсів"!), яким не подобається сам факт проклямації Тижня Поневолених Націй, „бо цього не любить і Кремль" — додає він. І в цій найбільшій лосанджельській газеті він від свого авторитетного імени закликає всіх прийти до Укр. Народного Дому, щоб заманіфестувати прагнення американського народу до сприяння в справі визволення народів з-під червоного імперіялізму, перечислюючи по імені всі поневолені нації.

Разом з друкованою програмкою імпрези було роздано присутнім також коротенькі історичні і географічні дані про кожну країну. В другій частині були мистецькі виступи поодиноких представників різних народів. Не будемо зупинятися на кожній мистецькій точці кожного народу, мусимо об'єктивно ствердити, що виступ українського центрального хору „Кобзар" був справді коронною точкою програми. Кажу це не з почуття патріотизму, а таки об'єктивно: не було ще ніколи на Святі Поневолених Націй такого, щоб комусь аплодували присутні майже до безтями, змусивши дослівно — змусивши! хор співати більше пісень на „біс", ніж їх взагалі проспівано за програмою.

Не згадуючи таких стандартних моментів Свята, як винiс прапорів кожної нації на сцену, врочисті молитви і гимни, резолюції і заклики, все ж мушу згадати декорацію сцени з влучно виготовленою картою всього світу та з червоним павуком, що з Москви простягає свої щупальці на всі країни світу. Тільки напис мені не зовсім подобався. Там стояло величезними літерами: „Знищимо світову недугу — червоний кенсер (пістряк чи рак)!" Кенсер — хвороба невиліковальна, смертельна. А після промови політичного коментатора мр. Фішмана присутні покидали залю в оптимістичній вірі, що ту заразу не тільки можна, а й мусимо, ліквідувати! На те давно вже існують засоби - ліки. Бракує лише люблячих волю і думаючих про покоління лікарів.

Іван Овечко

Маляр Василь Курилик

У журналі „Кенедіян Арт" — за березень і квітень 1962 року появився перегляд праць 21-го сучасного канадійського мистця.

Василь Курилик

Серед них знаходимо Василя Курилика. Він вже добре відомий серед мистецьких кол Канади, а мешканці Торонта мали нагоду бачити його дві самостійні виставки. Перша виставка відбулась у квітні 1960 р., а друга в березні 1962 р. Обидві виставки принесли мистцеві прихильні рецензії мистецьких кореспондентів торонтонських щоденників.

Хто ж такий Василь Курилик? Для тих, що бачили його виставки, зайво писати, бо його образи, немов на панорамі, відтворили життьовий шлях мистця.

Не дармо перша виставка була заповнена картинами з хліборобського життя західньої Канади, бо саме там в Алберті народився Василь Курилик як син українських поселенців. Від дитинства мистець зростав серед природи та скоро побачив трудноші життя. Такий ранній життьовий досвід не прийшов незамітно, а навпаки став темою його пізнішої творчости. Хоч мистець закінчив філософічний факультет в Манітобському університеті, то все ж таки віддав себе виключно малярству, перенісся до Торонта, щоб вчитися в Мистецькому коледжі. Та там знайшов задоволення і по році переїхав на малярські студії до Мехіко, діставши стипендію. Але і Мехіко не захопило мистця, бо він подався до Англії, а там, за словами його, він вчився малювати, не маючи учителя, а прямо малюючи образи. Характеристичною рисою Курилика є безустанне змагання відокремитися від сучасних малярських течій.

На початках своєї мистецької кар'єри Курилик малював образи з українською тематикою, вживаючи пестрих барв. Типовими картинами цього періоду є, „Свят-Вечір", ікона Пресвятої Богородиці й Вечерниці. Вже в тому періоді можна відкрити прецизність у технічному виконанні картини. Його перші образи наповнені багатством деталів та намальовані на поверхні не більшій від поштової картки. В додатку до небувалої мініятюрної техніки в його образах знаходимо питому йому простоту форми.

Його техніка є цікава і оригінальна, можна сказати навіть непересічна, бо об'єднує два стилі формальний реалізм і примітивізм. При цій нагоді варт згадати його серію картин, в яких маляр вміло обдурює людське око, малюючи тривимірні об'єкти у площині.

Понура погода Англії йде в парі з душевними переживаннями Курилика, що і віддзеркалюються в його песимістичних картинах. Самітність сіра буденщина і з тим пов'язана його творчість змінюються у висліді дружби з жінкою-католичкою, під якої впливом він став католиком. Його духова прірва була заповнена новими ідеалами, а той час такими полотнами як „Боже, дай побачити" та „Людина без Бога".

Слідуючий етап його творчости частинно присвячений релігійній тематиці. Мистець у вільних хвилинах ілюструє Євангеліє св. Матея і у зв'язку з тим проєктом відбув подорож до Святої Землі. Цілість має складатись з 160 картин, над чим він працює понад чотири роки.

Сучасну творчість мистця найкраще можна було побачити на виставці, яка відбулась весною цього року у картинній ґалерії Ісаака. Ця виставка була присвячена життю серед природи. Курилик хотів відтворити своє життя серед манітобських прерій та онтарійських лісів. Головним бажанням маляра є представити канадійські ліси і бори не в романтичній формі, повній чару і краси, а навпаки. Понурі, темні краєвиди, а між ними рубачі дров, які тяжко працюють в поті чола, — це улюблена тематика Курилика. Аналізуючи його картини, ми бачимо, що краєвиди є лиш плесом, на якім відбувається акція, бо в його картинах акція відограє ключову ролю. Життя, рух, праця і сміх разом з краєвидом творять таку цілість. Це можна побачити у таких картинах як „Іграшки", де прекрасні весняні краєвиди доповнюють дію дітей, що пускають човники по річці, чи в „Темних борах", де рубачі представлені на тлі лісу.

У теперішніх картинах мистець користується типовим своїм стилем та формою, тому не диво, що у періоді модерного мистецтва, його полотна є осамітнені, хоч і є високої вартости, — а доказом на це хай буде присутність їх у ґалеріях Лондону, Ню Йорку та в приватних колекціях.

Христина Юзич

Помер Пилип Ясновський

В Шароні, Па., у міському шпиталі, помер 4-го червня ц. р. широко відомий і заслужений громадянин, Пилип Ясновський. Від листопаду минулого року спаралізований у лівій половині тіла пролежав довгі місяці в терпіннях і з утрудненою мовою, зазнавши ще запалення легенів, аж смерть визволила його від цих мук.

Покійний Пилип Ясновський був одним із піонерів української еміграції в ЗДА. Народжений 29-го жовтня 1881-го року в селі Дубляни коло Львова, Ясновський був одним із тих, що своєю культурно-освітньою працею причинились до національного освідомлення свого села. Прибувши в 1911 році на заокеанську землю, Ясновський пройшов тут твердий шлях еміґранта - заробітчанина з різнородними пригодами та перипетіями. Своє життя в рідним краю та на еміґрації в Канаді і ЗДА описав Ясновський у своїй цікаво написаній книзі спогадів „Під рідним і під чужим небом", що вийшла друком при кінці 1960 року у видавництві Ю. Середяка в Арґентині. Останніх 30 років свого життя прожив на фармі коло Шарпсвіл, Па.

Пилип Ясновський був активним членом УККА та багатьох українських організацій, між ними й УНСоюзу. Брав участь у кожній українській національній імпрезі, а останньо, не зважаючи на свій вік, тісніше співпрацював з осередком СУМА в Йонґставні, Огайо.

Сл. п. Пилип Ясновський мав також письменницький талант. Довший час він дописував фейлетони до питсбурзької газети „Народнє Слово". Там же були друковані два його довші оповідання — „За чужу справу" і „Пещена дитина". Свої цікаві фейлетони підписував псевдонімом Пи-Яс".

Похорони сл. п. Пилипа Ясновського відбулися 7-го червня при численній участі членів родини, приятелів і знайомих, що прибувши з різних околиць віддали покійному останню прислугу.

Над могилою попрощали Покійного: інж. Михайло Комічак від УККА та від Радіопрограми в Питтсбурґу, що її покійний так любив слухати, д-р Роман Стахура від йонґставнської громади і від Осередку СУМА та ред. Павло Кравчук від приятелів покійного. Похоронено Пилипа Ясновського на цвинтарі у Шарон, Па. Вічна Йому пам'ять!

М. К.

Торговельна Палата пропонує засоби для стримання відпливу доляра

Вашинґтон. — Білий Дім опублікував звіт Торговельної Палати про можливості стримання відпливу американської валюти закордон, приготований тією Палатою на прохання президента Кеннеді. Між пропонованими заходами є в першу чергу пропозиція зменшити торговельні тарифи, заохота до більш активної конкуренції американського промислу і торгівлі з закордоном та перевірка видатків на вдержання американських збройних сил закордоном, як також зменшення американських видатків на спільну оборону і на допомогу закордонові.

Замість квітів на могилу
Дорогої нам
бл. п. Стефанії ДЗЯДІВ
складаємо пожертву $10.00
на пластові табори в Німеччині.

Родина ОДУЛЯКІВ

В шосту річницю смерти Найдорожчого
Мужа, Батька і Друга
бл. п. Григорія ІВАНЕНКА
народженого 1922 р. в м. Лозова, Україна,
відправлено в суботу, дня 21-го липня 1962 р.
ПАНАХИДУ
в Українській Православній Церкві св. Софії в м. Шикаго,
в співслуженні о. Новицького і диригента Я. Новохацького.
Пам'ять про Нього все буде живою в серцях тих, хто Його знав.
Хай Американська Земля буде Йому легкою, а Дух Його хай лине в Україну.
Вічна Йому пам'ять!

Родина ІВАНЕНКІВ

ПОДЯКА
Щиро дякую усім, хто не пожалів труду
для вшанування пам'яті
бл. п. інж. полк. Михайла КУРАХА
у днях 18-го і 22-го червня 1962 р. в Ню Йорку.

Брат ІВАН КУРАХ

Ivan Kurach, 26 Bufourstrasse
Zollikon-Zuerich, Switzerland

Д-р Т. Ю. Снігурович — новий професіоналіст у Вінніпеґу

Ряди українців професіоналістів у Вінніпезі збільшилися новою визначною силою в особі доктора Тараса Юрія Снігуровича, дентиста, що саме відкрив свою власну канцелярію при вулицях МкҐреґор і Мекрей, у північній частині міста, замешкалого переважно українським населенням.

Д-р Снігурович є син Северина Снігуровича, визначного українського громадянина міста Станиславова, Західня Україна, де й родився в 1918 році. По закінченні станиславівської гімназії, він поступив на Львівський університет на медичний факультет, а крім цього студіював у стоматологічній академії у Варшаві. По війні він продовжував медичні і дентистичні студії заграницею: в Ісбруці, Австрія, та Мюнхені, Баварія. Титул доктора дентистичних наук одержав у мюнхенському університеті в 1960 р. Згідно із дентистичними законами Манітоби він був обов'язаний ще студіювати в Манітобському університеті, але з уваги на свої здібности й дотеперішні студії, він одержав урядову стипендію в Вінніпезі й так з весною ц. р. одержав другий докторський диплом із дентистики, цим разом у Манітобському університеті. Д-р Снігурович належить до перших випускників цієї професії в Манітобському університеті, бо, як відомо, дентистичний факультет відкрито тут недавно.

Під час своїх студій д-р Снігурович був двічі відзначений університетськими нагородами. Одну одержав за найвищу марку в протезуванні, а другу за найвищу оцінку у предметі медицина і патологія усної ями. Цю останню нагороду він одержав від відомої Американської Академії Дентистичної Медицини в Ню Йорку.

Д-р Тарас Ю. Снігурович

Чужинці й свої високо оцінюють професійні кваліфікації доктора Снігуровича, чого доказом є не тільки згадувані нагороди, але й його практика як одного з офіційних шкільних дентистів у Вінніпезі.

Приємно підкреслити ще один факт у зв'язку із відкриттям дентистичної практики д-ра Снігуровича. Наші професіоналісти, а зокрема лікарі, добившись практики, звичайно шукають нових місць поселення й заробітку, мовляв, Вінніпеґ далеко від центрів, тут холодний клімат і т.д. Таким чином українська громада Вінніпеґу вже втратила не одного професіоналіста, послаблюючи тим український інтелігентський потенціял столиці українців в Канаді. Одні їдуть до Вікторії, ще інші до Торонта — „ельдорадо новоприбулих", а ще інші накивають п'ятами й їдуть до Америки. Доктор Снігурович не покинув Вінніпеґу, відчинив свою практику в самій, так би мовити, гущі українського поселення й тут починає свою працю як свідомий член своєї спільноти, щоб власне їй служити по своїм силам і по своєму знанню.

Повищий факт заслуговує окремо на підкреслення, тим більше, що родина його вже перед тим багато причинилась до піднесення культурного рівня Північного Вінніпеґу. Ніхто інший як пані Дарія Нижанківська - Снігурович, дружина д-ра Снігуровича, вела довгі роки з гідною подиву посвятою школу танців і балету, і українська громада Вінніпеґу не раз і не двічі мала змогу приглядатися виступам цієї школи, чи то на річних виступах з нагоди закінчення курсів, чи теж при нагоді національних свят, академій, концертів і т.п. імпрез. Треба щиро бажати, щоб тепер, коли д-р Снігурович уже відкрив дентистичну практику, пані Нижанківська-Снігурович відновила свою практику — плекання національного й мистецького танку серед української молоді в столиці українців Канади.

Бажаємо їм обом якнайкращих успіхів у їхній відданій праці для української спільноти в Канаді.

Д-р Яр. Р-ий

С. Онацький

Пам'яті о. Ректора Й. Лабая

11 липня 1962 р. упокоївся в Бозі, по дорозі з Буенос Айресу до санаторії в Ля Плята о. Йосафат Лабай, ЧСВВ. Не стало серед нас о. Ректора. Скільки я його знав, ніхто його інакше не звав, як о. Ректором. Бо ж від початку 1935 р. і аж до переїзду в 1955 р. перше до Монтевідео в Уруґваю, (а потім в 1956 до Буенос Айресу), себто протягом добрих 20 літ був він ректором Колеґії св. Йосафата в Римі, себто не тільки виховником будучих священиків, але й неофіційним українським амбасадором при Ватикані. І обидва свої відповідальні й тяжкі обов'язки виконував зразково.

Славнозвісний роман французького письменника Золі „Рим" починається з того, що його герой, приїхавши до Вічного Міста, вибирається, не гаючись ні хвилини, на Янікульський горб, щоб із нього обняти зором мальовниче море бездахових будинків та безчисленних бань і дзвіничних веж.

Бо красвид, що відкривається з Янікульського горба, один із кращих в Римі: видно з нього не тільки королівський, а тепер республіканський, Рим із червонястим Квіріналом, резиденцією короля, а тепер президента Італії, і мармурово - білою озісю пам'ятника Віктора Емануеля, біля якого, у Венеціянському палаці на Венеційській площі, урядував Б. Муссоліні, але й далеку смугу Сабінських гір, що обперізують римську Кампанію, колиску сучасної европейської цивілізації.

Це — на один бік.

А на другий, якщо відійдеш яку сотку кроків, здіймається перед тобою величня гора бані св. Петра, що в цій несмертельний Мікель Анджельо з'єднав велич Пантеона з розмахом базиліки імператора Масенція.

І тут же, на самому горбі стоїть прегарний пам'ятник національному герсєві Італії — Ґарібальді, що визволив і об'єднав свою Батьківщину. Верхи на коні він указує на Рим, як на вимріяну столицю суверенного народу, а по обидва боки від нього, вздовж алей, попід пальмами, вишикувалися білі погруддя найвизначніших ґарібальдійців, а трохи далі — одчайдушна Аніта Ґарібальді, притискаючи до грудей своє немовля, скаче з пістолею в руках на допомогу своєму чоловікові, що змагався за свободу народів і в південній Америці і тому носить назву Героя Двох Суходолів.

Скільки тут матерії до обдумумування і пізнання ваги любови до Батьківщини.

Прегарне місце! Чарівні красвиди! Повчальні пам'ятники!

І тут же, поміж височенними пініями та екзотичними евкаліптами, на поблизості до Ватикану, за закрутом дороги, доведе до пам'ятника Ґарібальді, знайшла собі місце й українська Колеґія св. Йосафата — величезний палац з прегарною каплицею, що могла б бути й окремою церквою, з широкими світлими коридорами, де виставлено — стараннями о. Ректора — справжню ґалерію української церковної, такої цікавої й характерно, оригінальної архітектури, з широкими мармуровими сходами, з прегарними терасами, звідки відкриваються безмежні красвиди на всі чотири сторони світу, і з якою соткою затишних кімнаток, де українські семінаристи мають не тільки учитися філософії та богословія, але й позбавлятися — пізнаючи українську культуру та історію — комплексу меншовартости. Не рідко, зустрічаючи тих наших семінаристів, вбраних у сині жупани з жовтими поясами, приходилося мені переконуватися, що під тими нашими національними барвами, б'ється таки справді патріотичне українське серце. І в тому, — я добре знаю, — була велика заслуга о. Ректора та його найближчого помічника о. М. Ваврика, віцеректора.

Завжди привітний, завжди усміхнений, з готовим дотепом на устах, о. Ректор мав величезне коло приятелів і знайомих і високо тримав серед них престиж українського імени, поширюючи одночасно правдиві відомості про стан українського народу під Польщею та Москвою, а потім і під німецькою окупацією. Після трагічної смерти полк. Є. Коновальця він радо погодився переховати в мурах своєї екстериторіяльної колеґії архів голови Проводу ОУН, що про його місце схованку намагалися довідатися від мене пізніше ґестапівці в Берліні (див. мої спогади „В Вавилонському полоні", Б. Айрес, 1949), і що тепер переховується в Осередку культури в Вінніпеґу. Коли ж німці вивезли мене з Риму до Німеччини, о. Ректор усе намагався, чим тільки міг, допомагати моїй дружині та іншим українцям, що залишилися в Римі. Та і не тільки українцям: в українській колеґії, за ввесь час німецької окупації Італії, переховувася Федерцоні, президент італійського сенату . . .

Після ж війни, коли Італію почали заливати хвилі українських утікачів із Галичини та совєтської України, в мурах Колеґії почав діяти Український Допомоговий Комітет на чолі з Преосв. Ів. Бучком. Двері Колеґії були тоді широко розчинені для всіх українців, і, як заступник голови того Комітету, посвідчую, що не було роблено в тій допомозі українським утікачам жадної дискримінації щодо віровизнання: православні наддніпрянці з-під Совєтів одержували таку саму допомогу, як і галицькі католики.

Щоб допомогти морально і матеріяльно мистцям, що знайшлися серед утікачів, і дати одночасно і культурну розвагу тій масі втікачів, та щоб підтримувати їх на дусі, були зорганізовані в сальоні Колеґії щомісячні концерти української музики, що на них запрошувано і чужинців. Брали в них щоразу невідмінно участь такі наддніпрянські мистці, як оперові співаки Іван та Софія Шведови та музики — Б. Чумаченко, скрипаль, М. Полевський, піяніст, Людмила і Зоя Полевські (мати і дочка) — обидві віолончелістки. Перші троє творили чудове музичне тріо. Ці концерти припинилися, коли артисти виїхали: Шведови і Чумаченки — до Арґентини, Полевські до ЗДА.

В березні 1947 р. ми довго тримали один одного за руки, о. Ректор і я, прощаючись і не знаючи, чи ми ще коли зустрінемося. Зустрілися майже десять років пізніше на арґентинській землі, і наразі станув перед нами у спогадах, як марево оази спрагненому подорожникові в пустелі, Янікульський горб із його чарівними красвидами, із його пишними пініями та пальмами, із запашними велетенськими евкаліптами, і серед них репрезентативний, імпозантний будинок Колеґії св. Йосафата, тієї неофіційної української амбасади, що в ній о. Ректор пильно повнив свою службу — Богові й Україні.

Вічна Йому пам'ять!

о. Йосафат Лабай народився 3 червня 1895 р. в Язениці, Камінка Струмилова. 15 червня 1912 вступив до манастиря оо. Василіян у Крехові. Закінчивши студії, був висвячений на священика 19 квітня 1925. Був професором філософії, місіонарем - провідником реколекцій і настоятелем у Добромилі. З 1935 р. — ректор в Колеґії св. Йосафата в Римі.

ПІСЛЯ ПОЖЕЖІ В БРУКЛИНСЬКОМУ ШПИТАЛІ

Пожежа в бруклинському шпиталі св. Марії не привела до ніяких втрат у людях. Усіх майже двісті пацієнтів, в тому і дітей, повиношувано своєчасно поза засяг вогню. На фото: врятовані з будинку спаленого будинку пацієнтки.

Зі спорту

Фіни бойкотують червоний фестиваль молоді

В Гельсінках відбуваються в програмі світового фестивалю молоді легкоатлетичні змагання з участю 186 змагунів, представників 17 різних країн. Організаторами цього фестивалю є комуністи, які під гаслами миру і братства народів стягнули до столиці Фінляндії молодь головно комуністичних і сателітніх країн. Спортовці Фінляндії вирішили однак не брати участи в спортових змаганнях організованих комуністами, а спортові власті Фінляндії навіть проголосили заборону своїм атлетам ставати до змагань у цьому фестивалі. Що більше, Фінляндія, не дивлячись на те, що ця імпреза влаштована на її території, організує 2 і 3 серпня міжнародні легкоатлетичні змагання між Швецією і Фінляндією, тоді як фестиваль відбувається в днях від 28-го липня до 1-го серпня. Вимоги совєтського міністра спорту, щоб Фінляндія відкликала, чи відложила зустріч із Швецією, фіни не послухали, і вони не лише переведуть свої змагання, але і бойкотують змагання в програмі червоного фестивалю. Білети на змагання Швеції із Фінляндією вже розпродані зовсім, а білети на фестиваль пробують комуністичні поплентачі навіть роздавати даром.

в. с.

Посмертні згадки

ІВАН ЛЕШИК, довголітній член Т-ва Запорозька Січ, Відд. 155 в Перт Амбой, Н. Дж., помер 21-го червня 1962 року на 72-му році життя. Покійний народився в селі Пашова, пов. Лісько, в 1890. Полишив у смутку доньки Марію, Зофію і Олену, синів Миколу і Степана, невісток Івана і Стелю та дев'ять внуків. Похорон відбувся на місцевому українському цвинтарі 25-го червня 1962 р. Вічна Йому Пам'ять.
Михайло Фединишин, секр.

ТАНАСІЙ РЕҐУШ, член-основник тов. „Верховина", Відд. 184, народжений 15-го березня 1892 р. в селі Кобаки, пов. Косів, Україна. Упокоївся у Бозі 21-го липня 1962 р. у Ню Йорку після довгих і важких терпінь. Полишив у смутку дружину, дочку та сина, як також сумуючих за ним членів тов. „Верховина". Панахида відбулася в понеділок, 23-го липня 1962 р. в год. 8-ій веч. в заведенні Петра Яреми, а похорон у вівторок 24 липня 1962 р. після Служби Божої з церкви св. Юрія в Ню Йорку на цвинтар у Флашінгу, Н. Й. — В. Й. П.

МИХАЙЛО МАРКЕВИЧ, довголітній член та секретар 381 Відд. у Денбері, Конн. помер 17-го травня 1962 р. в лікарні в Ньютави, Конн. Покійний народився 6-го вересня 1886 р. в селі Щуровичі, пов. Радехів, Зах. Україна. Прибувши молодим юнаком до ЗДА, проживав зразу у Ньюарку, Н. Дж., а згодом переїхав до Денбері. До УНСоюзу вступив в серпні 1933 р. та був на протязі довгих років секретарем 381 Відд. УНСоюзу. Свої секретарські обов'язки виконував дуже дбайливо та втішався загальною пошаною. Похорон відбувся при численній участі рідних і друзів, а головно членів союзової родини. Покійний залишив в глибокому смутку сина Івана, доньку Степанію, 4 внуків та двоє правнуків. Вічна Йому Пам'ять.
Йосип Вовк, секр.

ТАРЗАН, ч. 4880. Лев на овиді!

THE JUNGLE CRIES UPSET THE CANNIBALS, BUT AFTER CONSTANT URGING FROM STEEL--

THEY LEAPED IN TO FINISH THE DANCE AND THEIR VICTIMS.

BUT BEFORE A SPEAR COULD DRAW BLOOD, A TAWNY STREAK OF GREEN-EYED HATE BOUNDED OVER THE STOCKADE!

Крики джунглів пригнітили канібалів, але після постійної заохоти Стіла . . .

Вони прискочили, щоб свій танок докінчити і доконати свої жертви.

Але поки спис зміг поранити до крови, червонобура смуга із зеленими очима ненависти зависла над огорожею!